

TEXT B

Rafael⁶ Bardají,⁷ presoner⁸ dins⁴ la² tancada opressió que exercia la morta, aquella inexistència que l'habitava i l'abaltia. Va ésser llavors que alguns pares van començar a notar estranyats absurdes anomalies en el que deien els nois que a l'escola anaven a la classe de Bardají: de sobte els sentien anomenar un famós monarca del qual ells no en tenien cap notícia, o es referien a una nació que els pares també desconeixien completament. I preguntaven als nens més dades; les respostes eren informades, extenses, convincents a partir d'aquella aparentment inicial incongruència.

Que creixia: un dia, un al-lot situava un riu a un continent, quan en rigor discorria per un altre; o explicava un fenomen químic a la inversa de la formulació acceptada; o deixaven anar noms i obres de genis literaris ignorats per a tothom i que no figuraven a les enciclopèdies... Era com si per boca dels nois, que continuaven només veritablement interessats en els seus jocs, es filtressin indicis d'una estrambòtica descomposició de l'univers.

Jo no vaig viure res d'allò, per aquells mesos o anys ficat com estava dins la fiola feta entre la meua àvia i l'oncle Dionís. L'escola, a la qual vaig anar més tard, era instal·lada a una casa de sostres molt baixos i parets gruixudes, antiga bodega de quan a Andratx hi havia vinyes. Arcades d'exagerada gressor separaven les aules, humides, fosques, només amb dèbils bombetes teranyinoses. A l'hivern, hi encenien una estufa de carbó de cok, de mefítics efluis, que inesperadament començava a engegar una espessa fumassa que invadia tota l'escola. Havíem d'obrir les finestres si em recordo estossegant, llàgrimes als ulls, mentre gotes de pluja m'esquitxaven, escorrien la tinta del paper...

Si al principi ningú no va fer massa cas del que anaven dient els nois, pensant que es tractava de bromes o que ells, els pares, no sabien res de tot allò a fons, amb el temps van decidir prendre-hi mesures: Rafael Bardají va ésser sotmès a una discreta investigació.

A classe, les seves lliçons eren concises, irreprotxables. Perorava fent passes amunt i avall, les mans a l'esquena, alt el mentó. El seu vestit era pulcríssim, negre, amb corbatí, i quatre vegades per dia, anant i venint de l'escola a casa seva, comprovava l'hora del seu rellotge amb la del de l'ajuntament, en passar-hi pel davant.

Res no li afinaven d'irregular, en escoltar-lo a l'aula, fins que, quasi imperceptiblement, se li mig tancaven els ulls, adquirint forma oriental, i un to esmolat se li traspuava a la veu: era quan introduïa en l'explicació un element esgarriat i possiblement acabat d'inventar, per continuar acte seguit la relació ortodoxa, textual.

Aprofitant una grip que el va mantenir allitat una setmana, vingué un inspector de Palma i, amb els altres dos mestres, van examinar els al·lots: en aquella mena de catacumba, asseguts darrera els negres pupitres, van anar contestant a les preguntes amb una absurda tranquil·litat amollat veritats i fantasies en indesxifrabre amalgama.

I Bardají fou després severament interrogat. Amb enrevenada deferència, assegut una cama sobre l'altra, fumant amb broquet, va passar per damunt de qualsevol qüestió concreta, manifestant impertorbable que la realitat no era sols l'acceptat, l'existent segons els esquemes teòrics entre els quals havien estat encabides les sensacions, tot plegat en definitiva una convenció, sinó també el que encara pogués ésser constituït, allò que s'esdevindria, i àdhuc el que no tindria mai lloc, però que hagués estat formulat amb un rapté d'intuïció o de voluntat, que les idees i les paraules eren tan objectivament sòlides com els fets i la matèria. El món, vingué a dir, és una ordenació cerebral del caos, del buit, i alhora d'obscures i capritxoses lleis, i la constatació experimental queda forçosament reduïda a tast temorenc, apressat, d'una provisionalitat i deficiència que només la nostra por converteix en regles inflexibles.

«Llavors per a un noi –parlava Rafael, construint períodes verbals breus, la nova frase confonent-se amb l'eco de l'anterior entre les arcades de l'escola, frases com si ja no tinguessin res a veure amb ell, com si invisibles parts seves se li anessin esqueixant i restessin en esburbada flotació...– la mentalitat del qual no ha estat encara tudada per la gravidesa de les concepcions establertes, un país o un personatge únicament fruit de la imaginació, poden tenir, de fet tenen, tanta consistència com els que posseeixen entitat geogràfica o històrica.»

La comissió investigadora l'escoltava atònita: «Em podeu condemnar, perquè a vosaltres, adults que em fiscalitzeu des de la vostra ferrenya quadriculació cerebral, puc ésser un falsari. No ho nego: teniu raó. Però sols la teniu en relació a vosaltres mateixos, i no en el que es refereix als al·lots, verges encara del dogal de les convencions.» Va ésser expulsat, i sortí rient com si algú invisible l'estigués portant en triomf.